

Udeležba FLRJ na velesejmu "New York"

vso poročevalce, ki jo je dajal
jansko mogoče kontrolirati. Če
menil je tudi, da nevarnost
svetovnega spopada niso po-
stale večje. Nekateri delni sp-
razumi so že bili doseženi.
Čeprav še ne bili podpisani, na
koncu je poudaril veliko
ljo ljudi do miru, tako
je možno verjeti v končni
speli; modrost bo zmigala na
sedanje blaznostjo človeštva.

Proizvodnja jekla v Jugoslaviji

BEOGRAD, 4. — Na let-
skupšтини združenja jugos-
lavanskih železarn "Kraji-
poudarila, da je u Jugoslav-
ijetov proizvodnja u milij-
one tona surovega jekla in da se
polaga z zadostnimi surovini-
mi, da se proizvodnja pove-
ča na dva milijona ton letno. I-
trošnja jekla v Jugoslaviji
od 14,5 kg na prebivalca v
rasti lani 95 kg. Predv-
aj se, da bo leta 1961 do-
šla 148 kg na prebivalca. U-
goslavija je po vojni inver-

Udeležba FLRJ na velesejmu "New York"

GOSPODARSKI ODNOSI MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

Rimski sporazum o posebnih dobavah

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, marca — Sporazum o posebnih dobavah, ki je bil podpisan 21. februarja v Rimu med Jugoslavijo in Italijo, je likvidiral stanje, ki je nastalo zaradi težav, ki so se pojavile, z italijanske strani, pri realizaciji prvega sporazuma o posebnih dobavah, ki je bil podpisan 1. marca, in ustvaril pogoje za začetek širšega sodelovanja med obema državama na gospodarskem področju. Novi sporazum omogoča jugoslovanskim podjetjem, v prihodnjih dveh letih, uvoz razne industrijske opreme, reprodukcijskega materiala in drugega blaga v vrednosti 30 milijonov dolarjev na petletni kredit. Sporazum daje možnost, da se v posameznih primerih, pri obojestranskem soglasju, kreditni rok tudi podaljša.

Prava vrednost sporazuma ni v okvirnem znesku 30 milijonov dolarjev, ki je za 15 milijonov od lanskega leta, temveč v tem, da so med pogajanjimi v Rimu v glavnem odstranjeni elementi, ki so ovirali in končno tudi onemogočili realizacijo lanskega letnega sporazuma in ustvarjeni pogoji za konkretno sklenjenega aranžmaja. Znano je namreč, da je prvi sporazum o posebnih dobavah ostal na papirju zaradi stalistič italijanskega bank, ki so s postavljanjem pogojev o načinu kreditiranja, ki ni bilo v skladu z določili sporazuma, praktično onemogočile uresničitev sklenjenih pogojev med jugoslovanskimi in italijanskimi podjetji.

Med razgovori v Rimu, ki so potekali od sredine januarja do podpisa sporazuma, so člani italijanske delegacije, zastopniki italijanske industrije in bank domeli kolikšnega pomena in značaja so trenutne jugoslovanske potrebe za ustvarjanje pogojev v dolgoročno povezovali gospodarstvo obeh držav. Cilj realizacije sporazuma, po zamisli jugoslovanske gospodarske delegacije, ni samo napredovanje industrijske opreme za dolgoročno kooperacijo in sodelovanje jugoslovanskih in italijanskih podjetij.

Perspektive za razširitev in poglabitev gospodarskega sodelovanja so ugodne. Poleg dejstva, da se gospodarstvo Italije in Jugoslavije v precejšnji meri dopolnjujeta, da sta že zaradi tega usmerjeni na sodelovanje, so še drugi ne manj važni čimbeniki, ki spodbujajo na sodelovanje: nizki transportni stroški zaradi neposredne bližine, dejstvo, da imajo gospodarstvi obeh držav zaupanje v kvaliteto in solidnost izdelkov in, končno, tudi načrtna materialna osnova, ki daje možnost dolgotrajnega sodelovanja.

Jugoslavija pripravlja per-

BOZO BOZIC

Pustni živžav v dvorani na stadionu

V nedeljo popoldne je bil v dvorani na stadionu »Prvi maj« pravi živžav. SNG je pridelilo pustno zabavo za najmlajše, ki so v velikem številu prišli na svojo prireditve in se preoblečeni v pustne šeme ali pa kar v civilnu lepo pozabavali.

IZREDNO HUMAN IZUM DVEH AMERIŠKIH ZNANSTVENIKOV

Slepcom se končno odpira nov svet: »slišali« bodo vsak predmet in barvo

Aparat, ki je velik kot navadno nalivno pero, bo slepcom omogočil, da bodo s sluhom »videli« in se vključili v normalno življenje

»Morem slišati luno, slišim oblake, ki plovejo po nebu, morem slišati sol na mizi in reči, da to ni poper, slišim črne lase mojega prijatelja in vem, da ti lasje niso plavi, pa čeprav sem popolnoma slep.«

Clovek, ki je v velikem razburjenju govoril to, je slepi profesor Zavada za slepce v mestu Buffalo v državi New York, Byron Ballard.

Slepi profesor Ballard je na sebi preizkusil praktično vrednost nenavadnega, senzacionalnega aparata, ki je namenjen slepcom. Tak aparat omogoča tako imenovano akustično gledanje, to je popolnoma novo gledanje s pomočjo sluha.

V splošnem velja mnenje, da slepcom sluh v veliki meri nadomestila oči in da je zato njihov sluh tako prefinjen, da morejo z njegovo pomočjo reagirati na vse okolišnice. Toda v tem primeru gre za povsem nekaj drugega, kajti tu ni govora o prirodnem sluhu, ki se je zaradi njihove velike nesreče tako močno izpopolnil, ampak o nemem drugem »sluhu« ki jim ga je znanost in tehnika dala na razpolago.

Bistvo aparata, ki ga je s tolikim navdušenjem preizkusil slepi profesor Ballard, bi mo označiti takole:

S pomočjo fotoelektrike

se svetloba spreminja v električno energijo, električna energija pa v zvok in ves ta proces bo omogočil slepcom, da vidijo.

Ve se že tudi, da bo ameriški sklad za biološka raziskovanja v najkrajšem času vrget v prodajo tpe pred kratkim izumljenega aparata za slepce, ki bodo stali razmeroma malo, to je komaj 21 dolarjev. Aparat bo velik približno kot navadno nalivno pero. Aparat bo povezan z drobnim zvočnikom v ušesu in bo deloval s pomočjo baterije, ki bo stala le 12 centov.

Osnovna spojina v tej napravi je kadmijev sulfat, to je fotografsko močno občutljiva snov, ki absorbirata svetlobo in izloča elektrone.

Po dolgem proučevanju, ki je trajala izredno potrpeljivo in strokovno, sta dva ameriška znanstvenika dr. I. Ben Browning in S. Lawrence Bellinger, ki sta prišla na idejo o možnosti izkoriščanja svetline, ustvarila fototekst, ki sta jo imenovala »cheer a lights«, kar pomeni »primer svetloba«.

Slepcom bo torej gledal — s sluhom. Slepcom bo ta mali aparat, ki po podobnem načrtu ni v strokovnem peresu, usmeril proti stvarim, ki jih bo hotel videti. Pri tem bo pritisnil na gumb, s katerim se kontrolira obseg zvoka. Mali zvočnik, ki bo nameščen v ušesu, bo spreminjal svetlobo ali barvo po nekem zvočnem ključu.

Intenzivnost svetlobe ali barve bo vplivala na obseg in višino zvoka. Oblika in dimenzije predmeta pa se bodo odražale v trajanju in višini zvoka ter v karakteristikah posameznih variacij zvoka. Iz tega sledi, da se bodo morali slepci, preden bodo lahko povsem uspešno uporabljali aparat, nanj gotovo nekaj časa strokovno navajati. V začetku jim namreč zvok in njegove različne nianse ne bodo mogle nič povedati. Toda slepec bo moral vse to proizvesti in se sproti vaditi v razlikovanju zvoka, v razlikovanju reakcij aparata. S časom se bo v te razlike tako zveljal, da mu ne bo treba razmišljati o reakcijah aparata, ker mu bo vse kar sproti jasno, ker bodo učinki v možganih postali že spontani.

Kadmijev sulfat že dolgo uporabljajo kot snov za fotoelektrične celice. To velja predvsem za letalstvo. Vpravi tu sta Browning in Bellinger prišla do zamisli in hkrati do blaz pobilastilo, da smeta uporabiti laboratorije letalstva, za tovrstne polkuse.

Ko sta se lotila dela, sta si zadala sledečo nalogo: Slepcom moramo omogočiti, da slišijo svetlobo, da s sluhom lahko vidijo hile in njihove oblike, avtomobile in njihovo barvo, pohištvo v stanovanju in celo najmanjše predmete pred seboj, da lahko oprav-

da lahko izvajam nad njegovi inicijativami določeno kontrolo in da je on končno vendarle začel poslušati moje nasvete. Prividni sem se že bil njegovemu sistemu improviziranih sklepov brez nekega logičnega proučevanja situacije. Toda moji naslednji moral stati ob njem, najmanj 6 mesecev, da bi ta sistem komaj spoznal in v teh šestih mesecih bi se moglo marsikaj zgoditi.

Na nekem mestu svojega dnevnika piše Alanbrook o Churchillju takole: Nikoli niti najmanj ne dvomi in popolnoma je prepričan, da je podedoval ves vojaški genij svojega velikega predhodnika Marlborougha. Toda njegov vojaški načrt in ideje so stale med najbolj blestecimi koncepti in najbolj blaznimi in nevarnimi zamislimi.

To pomeni, da Alanbrook vendarle ne zanika vsega, kar je Churchill storil in priznava, da je bil včasih genialen, da je, torej, v določenih trenutkih, imel izredno intuicijo in da je v njem bilo tudi genialnosti, vendar smatra, da je bilo vprav to nevarno, ker je to zakrilo ono, kar ni bilo dobro. Alanbrook s primeri prikazuje, da bi bilo tudi vse ono veliko, kar je Churchill napravil, uničeno, če bi se bile izvedle tudi njegove genialne napake.

Povsem jasno, da je Alanbrook s svojim dnevnikom izrazil veliko polemiko in mnogi mu očitajo, da je nehalen in da rusi idol Churchillja, da bi mogel njegove zasluge pripisati samemu sebi.

»Ker sem s premierom sodeloval 9 mesecev, sem čutil,

ljojo najrazličnejša dela, katerih se doslej niso mogli lotiti. Slepi profesor Ballard pravi, da je ta aparat preizkušal, ko je bil še v pripravah, je bil še prototip. Ballard zatrjuje, da je imel ob tem velikomsko zadostitev, pač do življenja, kot ga more imeti slepec. Zvok mu je s svojim nestetimi variacijami sodeloval v svet, ki je sedaj postal stalni del življenja, obilje in barv, senc in svetlob. Seveda se je moral na to tudi pripravljati: toda možgani vsa-kega se v določenih delih po analitičnih vajah pripravijo do tega, kar se od njih zahteva in do česar je on kaj kmalu prišel. Ballard o tem pravi: »Glas svetlobe predstavlja nove oči slepcev.«

V začetku se slepec uči akustičnih signalov prav tako, kot nepišem človek abecede. Osnovno pravilo je, da aparat proizvaja močnejši zvok, čim bolj intenzivna je svetloba. Od tle gre pot naprej. Od lekicje do lekicje in že v nekaj dneh se pred slepim človekom odpre nov svet in novo življenje.

Sam proces v aparatu nestrokovnjaki ni lahko pojasniti, kljub temu homo skušali to kolikor toliko pojasniti: Svetloba udarja na površino kadmijevega sulfata, ki to svetlobo absorbira in se pri tem njena atomska sestava vzvzmira. Posledica teh sicer neznanih motenj, ki nastajajo v tvari, in kadmijevem sulfatu, predstavlja tako imenovani akvanten svetloba. Iz atomske sestave tvarine se pri tem izločajo določene kategorije elektronov. Izločeni ali bolje izgnani elektroni pa tako ustvarjajo električno energijo. To je prva faza presnavljanja ali bolje »spreminjanja« svetlobe v električno energijo. Elektroni, ki so bili izgnani iz svojih položajev v atomski sestavi tvarine, udarjajo na oscilator, ki ustvarja električno energijo. Neprerastane variacije napetosti, te energije pa ustvarjajo ustrezne variacije na magnetnem področju. Pod vplivom te magnetne sile s stalno moduliranimi variacijami se membrana v malem zvočniku pomika naprej in nazaj, to se pravi vibrira in na svetlo prijatelj, ali pa ker so dobili knjigo na posodo. Ostali pa niso vedeli dati primernega odgovora. Javne knjižnice glavna mesta so leta 1955 izposodile 3 milijone knjig, kar pomeni po-

vsaki dve leti.

Reaktor za to centralo so dobavili ZDA. Po meri in zmogljivosti ustreza reaktorju, kakršnega ima znanstvena podmorica »Nautilus«, ki je s svojo spolnitijsko prevozila doslej že 80.000 km, in to brez motenj. Takšne miniaturne električne centrale na atomski pogon bi lahko oshkravale mesto s 30.000 prebivalci z razsvetljavo, toploto itd. Veljala pa bi približno 144 milijonov šilingov.

Konstruktorji te majhne atomske centrale so z njeno postavitvijo izpodbili trditve, češ da je izkoriščanje jedrske energije rentabilno le v velikem obsegu. Nasprotniki miniaturnih central so namreč trdili, da bi morali poskušati še nekaj desetletij, preden bi se izplačali manjši objekti. Tehniki so to teorijo s praktičnim dokazom spremenili v absurd.

Velika prednost te tehnike novosti je v tem, da jo je mogoče enostavno zgraditi. Transport sestavnih delov je enostaven. Tako lahko centralo brez posebnih težav zgradijo tudi v najbolj zapuščenih predelih, kjer ni vode, premo-ga ali ulca, s katerimi bi lahko pogostaj običajne centrale. Uran za polnjenje bi dovajali z letali. Sicer pa je potrebna tako majhna, da potrebuje reaktor polnitev samo vsaki dve leti.

ZANIMIVA RAZPRAVA MED PARIŠKIMI INTELEKTUALCI IN ZALOŽNIKI

Kako in kaj čitajo Francozi

Današnji Francoz mora izbirati med 35 publikacijami na dan, od katerih odpade najmanj 12 na romane - Vloga književnih nagrad, literarnih škandalov in pogosto neodgovorne kritike pri reklamiranju knjižnih novosti

V Parizu je neka znana knjižarna na levem obrežju Seine organizirala pred dnevi javno razpravo z namenom, da bi ugotovili kako in kaj berejo dnešnji Francozi. Na tej razpravi, ki so se je udeležili predstavniki pariških intelektualnih in založniških krogov, so prišli do zaključka, da v Franciji danes ne obstaja le neko vprašanje branja, ampak tudi kriza branja. Najbolj zanimivo pri tem pa je dejstvo, da ta ugotovitev ne zadeva le vprašanje tiskanja in razpečevanja knjig, ampak tudi neki značilno francoski družbeni pojav, to-ko da to celotno vprašanje

zajema v bistru področje kulture in kulturno raven francoskega čitatelja.

Da bi si čitatelj mogel napraviti točnejšo sliko o namenu in pomenu omenjenega razprave, ne bo odveč, če bomo na kratko orisali razvojno pot branja v Franciji. Nekako do polovice preteklega stoletja je bila knjiga skoro izključno privilegij najbogatejših slojev francoskega meščanstva in intelektualnega sloja. Šele proti koncu stoletja so se najbolj razvita delavske množice pod vplivom Proudhoma — približale zgodovinsko-socialnemu romanu Victorja Hu-

goja in Zolaja in romantični literaturi. Pozneje so se razmere izboljšale z razširjenjem običajnih ljudskih knjižnic.

Z družbenega vidika je bila to zlata doba francoske literature. In kakor vsak drug družbeni pojav, je dosegla svoj višek, nato pa je nastopil zastoj. Pojavil se je film, nato pa še radio, in tako se je Francoz privadil na poslušanje in gledanje tega, kar je moral prej brati. Vpliv radia in filma je postal odločilen za novo generacijo: ne da bi nova izrazna sredstva povsem zamorila ljubezen do branja, kakor so jo razumele prejšnje generacije, ampak so ji dala novo obliko, ki pa ima mnoge pomanjklivosti in primerjavi z ljubeznijo do knjige. Izredne možnosti filma in radia, ki vam morejo posredovati izkušnje z najrazličnejših področij človeške misli, so čitatelja privadile na neke vrste mentalno lenobo, zaradi česar ni več občutil potrebe po solidnejšem znanju, ki ga more posredovati le klasična, knjižna izobrazba.

Ta mentalnost se je začela spreminjati v kratkem razdobju vojne, ko se je Francozu ponudila v knjigi edina možnost, da se reši iz tragične stvarnosti nemške okupacije. Povojna doba pa je ponovno vveljavila prejšnje navade in mentaliteto, in za ločnost se je prilagodilo novim razmeram, delno da bi obvarovalo svoje koristi, delno pa da bi rešilo neki dolga svojega ugled. Če že hočemo govoriti o vprašanju in o krizi branja v Franciji, je treba na to vprašanje gledati s stalistič kvaliteto. Kajti še nikoli se ni v Franciji toliko bralo, kot danes: bodisi iz radovednosti in znosnosti, ali pa iz tehničnih in poklicnih potreb. Če je v teh poslednjih letih število čitalcev postopno naraslo, se je hkrati sorazmerno znižala intelektualna in kulturna raven njihove literature.

In primerov ne manjka: anketa, ki so jo izvršili med 127 študenti glavnega mesta, in ki so jih izbrali med pripadniki najrazličnejših slojev, je pokazala, da je 35 od njih prebralo tudi knjigo, potem ko je videlo film, ki so ga napravili po tej knjigi; 20 od njih se je posvečalo le tehničnim šolskim učnim knjigam, medtem ko je 35 od njih nekaj čitelo le po svetu prijateljev, ali pa ker so dobili knjigo na posodo. Ostali pa niso vedeli dati primernega odgovora. Javne knjižnice glavna mesta so leta 1955 izposodile 3 milijone knjig, kar pomeni po-

prepušo, da je od 100 prebivalcev okrajja Seine, komaj 61 prebralo eno knjigo. Po drugi strani pa je francosko založništvo v povojni dobi vrlo na trg povprečno 12.000 novih publikacij na leto; v lanskem letu so tako nudili francosko 35 publikacij na dan, od katerih je najmanj 12 zadevalo romane. Kako naj se povprečen Francoz orientira v tej poplavi, če ga pogosto neodgovorna kritika in razna druga reklamna sredstva navajajo, bolje zavajajo le temu, da da pri nakupu knjige prednost tistim publikacijam, ki so bodisi zaradi vsebine, bodisi zaradi senzacionalnih vesti v zvezi z njihovimi avtorji, na prvem mestu knjižne borze?

Pri reklamiranju neke knjige se poslužujejo dveh oblik: književne nagrade in literarnega škandala (bodisi v zvezi z avtorjem knjige, bodisi v zvezi z njeno vsebino). Tako so n. pr. v enem mesecu razpečili 100.000 izvodov romana »Les racines du ciel« (Korenine neba) Romana Garyja, ki je dobil nagrado »Goncourt«, roman »Bonjour tristesse« Francois Saganove pa je v treh letih dosegel 650.000 prodanih izvodov, njen drugi roman »Un certain soir« pa prav toliko število.

Imamo seveda tudi take elufiteljske knjige, ki si knjigo omislajo le iz dekorativnih razlogov, ker se n. pr. barva vezave ujema z dekoracijo sobe, ali pa ker je slučajno format knjige primeren za knjižno omaro, ki jo kupec knjige že ima; a v takih primerih gre za manjšino, ki je vedno obstajala, poleg tega, da tu ne gre za ljudi, ki si knjigo omislajo zaradi njene vsebine njene kulturne vrednosti.

Problem čitatelja vsekakor obstaja, a preden mu očitamo njegovo pomanjkanje ljubezni do dobrega čitja, je treba proučiti vse druge okoliščine in pogoje, ki naj v stvarijo boljše in ustrežnejše stike med knjigo, elasti med dobro knjigo in čitačo publiko. In tu gre za vprašanje anarhije in preoblike publikacije, vprašanje cen itd., kar tudi za dejstvo, da imamo opravka z generacijo, ki je zaradi zunanjih okoliščin izgubila nekdanjo ljubezen do dobre knjige.

Prejeli smo

MEDJUNARODNA POLITIKA. Letnik VIII. šte. 164. Izdaja Zveza novinarjev Jugoslavije; odgov. urednik Milorad Mijović; uredništvo: Beograd, Jovanova ul. 16-III.

NOVA KNJIGA O DRUGI SVETOVNI VOJNI, KI JE DVIGNILA PRECEJ PRAHU

Alanbrook o Churchillovih »genialnih« napakah

V Londonu je 18. februarja izšla knjiga, ki pomeni pravi dogodek za zgodovinske in svetovne vojne. Knjiga nosi naslov: »The turn of the tide«, kar bi dobesedno pomenilo »Preobrat vala«. S tem naslovom se je hotel označiti zgodovinski preobrat v vojni, to se pravi konec prvega obdobja vojne od leta 1939 do leta 1942, ki pomeni za Anglec obdobje porazov. Hkrati pa začetek nove dobe uspehov in končne zmage.

Toda ta spreobrata v naslovu knjige ima morda — hoteli nehoti — dvojni smisel, kot bi se namreči s to knjigo hotela spreminjati smer v njegova vala, ki je nosil Winston Churchillja in vpravi v te strastne vojaške genialnosti in kot da prihaja sedaj na vrsto drugi del te zgodovine, ko se legenda o takmen Churchillju začneja rušiti in ali vsaj upadati.

Za avtorja te knjige je omenjen slavn anglijski zgodovinar sir Arthur Bryant, največji del knjige pa ni napisal Bryant, ampak maršal lord Alanbrook, knjiga sestoji pravzaprav iz treh delov. V prvem delu je vojni dnevnik maršala Alanbrooka, ki ga je on pisal vsak dan v obliki neodposlanih pisem svojemu ženi. V drugem delu je tekst, ki ga je Alanbrook napisal po vojni, in sicer v zvezi s svojim dnevnikom in vojaškimi dogodki, da bi z njim izpolnil neke praznine in navedel neke popravke in šele tretji del knjige predstavlja Bryantovo eseiistično zgodovinsko obdelavo vojne z dokaj znanstvenimi težnjami.

Po prvem odmevu, ki ga je knjiga imela, je jasno, da smatrajo za dejanskega avtorja knjiga lorda Alanbrooka.

Sedanji maršal in lord Alanbrook je bil v času vojne general in se je pravzaprav imenoval Alan Brooke. Ko pa je dobil plemiški naslov, je ime in priimek spopil v sedanji Alanbrook. Alanbrook je po poreklu Irec in je v času zadnje vojne bil načelnik britanskega vrhovnega štaba in kar se glavnih vprašanj, ki se prvič sodelave Winston Churchillja. Knjiga odkriva, da je Alanbrook zelo duhovit človek in da je vedno znal ohraniti individualnost in kritični odnos celo do samega Churchillja. In vpravi v tej kritičnosti je glavna vrednost dela.

Alanbrook ne zmanjkuje Churchillovih zgodovinskih zaslug za zmago v vojni, mu ne oporeka niti zaslug na vojaškem področju, smatra ga celo za genialnega človeka, ne pa za — genialnega vojaka. Morda je ves smisel njegovega stališča do Churchillja izražen v sledečem stavku: »Če bi bil Churchill, prav tako pa tudi sam bog ve, kje bi bil končal, če bi bil vedno storil to, kar je Churchill hotel.«

Navedi bomo nekaj epizod, ki ilustrirajo to osnovno tezo lorda Alanbrooka: Alanbrook in Churchill sta prišla v neposredni stik prvič v juniju 1941 in sicer takoj ob umiku angleške vojske iz Francije »reka Dunkerque«, ko je francoska vojska kapitulirala. Churchill je bil še nadalje

optimist. Po telefonu je poklical Alanbrooka, ki je bil tedaj še v Parizu, in mu javil, da se bo ves ta anglijski korpus ponovno vrnil v Francijo. Alanbrook je menil, da je to največja norost. Burali razgovor med njima je trajal pol ure, dokler ni Churchill prišel k pameti. In takih sporov je bilo pozneje več.

Churchill je bil ob takih prilikah grob in napadalen. Alanbrook o tem piše takole: »Če bi se bil udeležil vsakokrat, ko me je Churchill ozmerjal in mi dal razumeti, da nima vame zaupanja, bi bil moral vsak dan dati ostavko.«

S tem hoče Alanbrook opozoriti, da je vse prenašal in da je ostal ob Churchillju vprav zato, da bi Churchill ne delal svojih — genialnih norosti. On ga je na primer moral prepričati — kar pa ni bilo lahko, — da je povsem nemogoče izvesti izposredovanje v Norvežijo, kakor tudi da je nesmiselno poslati malo floto pred Singapore, ker jo bodo Japonci gotovo potopili. Moral ga je prepričevati, da mora biti potrpeljiv, če maršal Montgomery prekine borbo na pol bitke, da bi za nadaljevanje ofenzive mo-gel preurediti svojo vojsko. Če bi šlo po Churchillovih željah, bi bil moral Montgomery iti vedno naprej in to za vsako ceno, pa čeprav bi to privedlo do popolnega poraza. Churchill je tedaj rjovel: »Prišel sem do prepričanja, da moj generali enostavno nočejo premagati Hitlerja in da vršijo obstrukcije!« Alanbrook trdi, da je bil Churchill

podoben čistokrvnemu divjemu konju, ki grize ude in rezgeta ter hoče samo divljati. On je neprestano priganjal generale in se vmešaval v načrte posameznih bitk, bil je nepotrpeljiv, nervozen in dejanski — diletant. Se ena besedica iz Alanbrookovega dnevnika: »Če en slabi ponedeljek, Premier je napisal zgrešeno brzojavko za Auhineleka. Ni poučen o raznih aspektih vojaške situacije in sili ga, naj bi napadel pred časom. Še več. Poskušal je doseči z žaljivo brzojavko. Na srečo smo brzojavko prestrašili in njeno vsebino spremenili.«

To je bilo ob ofenzivi proti Rommelu v afriški puščavi. Alanbrook označuje Churchillovo metodo v vojaških zadevah tudi takole: »On hoče vzeti torto iz peči še mnogim pred, preden je pečeno. Vsako razpravljanje z njim pa je bilo zelo mučno, ker je bil strahovito trmast. Zato je bilo treba z njim uporabiti mnogo taktičnosti in lakavosti. Poklicnim vojakom njegov improvizatorski duh ni ustrezal in on je vse, kar si je on zamisljal, smatral za več ali manj fantastično zamisljene načrte, ki pa niso utemeljeni.«

Alanbrookov dnevnik je poln zelo slikovitih prirokov s Churchillom v glavni vlogi: Ko je Rommel pognal Anglec skoroda do Nila, je Churchill sklenil, da postavi za poveljnika britanskih čet v Kairu vprav Alanbrooka. Ta pa se je temu uprl in to danes tolmači takole: »Ker sem s premierom sodeloval 9 mesecev, sem čutil,

da lahko izvajam nad njegovi inicijativami določeno kontrolo in da je on končno vendarle začel poslušati moje nasvete. Prividni sem se že bil njegovemu sistemu improviziranih sklepov brez nekega logičnega proučevanja situacije. Toda moji naslednji moral stati ob njem, najmanj 6 mesecev, da bi ta sistem komaj spoznal in v teh šestih mesecih bi se moglo marsikaj zgoditi.

Na nekem mestu svojega dnevnika piše Alanbrook o Churchillju takole: Nikoli niti najmanj ne dvomi in popolnoma je prepričan, da je podedoval ves vojaški genij svojega velikega predhodnika Marlborougha. Toda njegov vojaški načrt in ideje so stale med najbolj blestecimi koncepti in najbolj blaznimi in nevarnimi zamislimi.

To pomeni, da Alanbrook vendarle ne zanika vsega, kar je Churchill storil in priznava, da je bil včasih genialen, da je, torej, v določenih trenutkih, imel izredno intuicijo in da je v njem bilo tudi genialnosti, vendar smatra, da je bilo vprav to nevarno, ker je to zakrilo ono, kar ni bilo dobro. Alanbrook s primeri prikazuje, da bi bilo tudi vse ono veliko, kar je Churchill napravil, uničeno, če bi se bile izvedle tudi njegove genialne napake.

Povsem jasno, da je Alanbrook s svojim dnevnikom izrazil veliko polemiko in mnogi mu očitajo, da je nehalen in da rusi idol Churchillja, da bi mogel njegove zasluge pripisati samemu sebi.

»Ker sem s premierom sodeloval 9 mesecev, sem čutil,

ljojo najrazličnejša dela, katerih se doslej niso mogli lotiti. Slepi profesor Ballard pravi, da je ta aparat preizkušal, ko je bil še v pripravah, je bil še prototip. Ballard zatrjuje, da je imel ob tem velikomsko zadostitev, pač do življenja, kot ga more imeti slepec. Zvok mu je s svojim nestetimi variacijami sodeloval v svet, ki je sedaj postal stalni del življenja, obilje in barv, senc in svetlob. Seveda se je moral na to tudi pripravljati: toda možgani vsa-kega se v določenih delih po analitičnih vajah pripravijo do tega, kar se od njih zahteva in do česar je on kaj kmalu prišel. Ballard o tem pravi: »Glas svetlobe predstavlja nove oči slepcev.«

V začetku se slepec uči akustičnih signalov prav tako, kot nepišem človek abecede. Osnovno pravilo je, da aparat proizvaja močnejši zvok, čim bolj intenzivna je svetloba. Od tle gre pot naprej. Od lekicje do lekicje in že v nekaj dneh se pred slepim človekom odpre nov svet in novo življenje.

Sam proces v aparatu nestrokovnjaki ni lahko pojasniti, kljub temu homo skušali to kolikor toliko pojasniti: Svetloba udarja na površino kadmijevega sulfata, ki to svetlobo absorbira in se pri tem njena atomska sestava vzvzmira. Posledica teh sicer neznanih motenj, ki nastajajo v tvari, in kadmijevem sulfatu, predstavlja tako imenovani akvanten svetloba. Iz atomske sestave tvarine se pri tem izločajo določene kategorije elektronov. Izločeni ali bolje izgnani elektroni pa tako ustvarjajo električno energijo. To je prva faza presnavljanja ali bolje »spreminjanja« svetlobe v električno energijo. Elektroni, ki so bili izgnani iz svojih položajev v atomski sestavi tvarine, udarjajo na oscilator, ki ustvarja električno energijo. Neprerastane variacije napetosti, te energije pa ustvarjajo ustrezne variacije na magnetnem področju. Pod vplivom te magnetne sile s stalno moduliranimi variacijami se membrana v malem zvočniku pomika naprej in nazaj, to se pravi vibrira in na svetlo prijatelj, ali pa ker so dobili knjigo na posodo. Ostali pa niso vedeli dati primernega odgovora. Javne knjižnice glavna mesta so leta 1955 izposodile 3 milijone knjig, kar pomeni po-

vsaki dve leti.

Reaktor za to centralo so dobavili ZDA. Po meri in zmogljivosti ustreza reaktorju, kakršnega ima znanstvena podmorica »Nautilus«, ki je s svojo spolnitijsko prevozila doslej že 80.000 km, in to brez motenj. Takšne miniaturne električne centrale na atomski pogon bi lahko oshkravale mesto s 30.000 prebivalci z razsvetljavo, toploto itd. Veljala pa bi približno 144 milijonov šilingov.

Konstruktorji te majhne atomske centrale so z njeno postavitvijo izpodbili trditve, češ da je izkoriščanje jedrske energije rentabilno le v velikem obsegu. Nasprotniki miniaturnih central so namreč trdili, da bi morali poskušati še nekaj desetletij, preden bi se izplačali manjši objekti. Tehniki so to teorijo s praktičnim dokazom spremenili v absurd.

Velika prednost te tehnike novosti je v tem, da jo je mogoče enostavno zgraditi. Transport sestavnih delov je enostaven. Tako lahko centralo brez posebnih težav zgradijo tudi v najbolj zapuščenih predelih, kjer ni vode, premo-ga ali ulca, s katerimi bi lahko pogostaj običajne centrale. Uran za polnjenje bi dovajali z letali. Sicer pa je potrebna tako majhna, da potrebuje reaktor polnitev samo vsaki dve leti.

Reaktor za to centralo so dobavili ZDA. Po meri in zmogljivosti ustreza reaktorju, kakršnega ima znanstvena podmorica »Nautilus«, ki je s svojo spolnitijsko prevozila doslej že 80.000 km, in to brez motenj. Takšne miniaturne električne centrale na atomski pogon bi lahko oshkravale mesto s 30.000 prebivalci z razsvetljavo, toploto itd. Veljala pa bi približno 144 milijonov šilingov.

Konstruktorji te majhne atomske centrale so z njeno postavitvijo izpodbili trditve, češ da je izkoriščanje jedrske energije rentabilno le v velikem obsegu. Nasprotniki miniaturnih central so namreč trdili, da bi morali poskušati še nekaj desetletij, preden bi se izplačali manjši objekti. Tehniki so to teorijo s praktičnim dokazom spremenili v absurd.

Velika prednost te tehnike novosti je v tem, da jo je mogoče enostavno zgraditi. Transport sestavnih delov je enostaven. Tako lahko centralo brez posebnih težav zgradijo tudi v najbolj zapuščenih predelih, kjer ni vode, premo-g

